

21 april 1918

Het Belgische gedenkteken te Amersfoort II.

Op een afstand van ongeveer 60 meter, voor deze hoofdobbouw, op de helling van de heuvel, staat het tweede gedeelte van het gedenkteken. Het is een lange, tweemanshoge muur, met twee vooruitspringende vleugels. Aan de voet van de muur, bloembakken, terwijl aan beide zijden van een 15 meter lang basreliëf, architecturale motieven met plaatsen voor vaste planten aan het geheel weer zijn eigen ritme geven.

Het beeldhouwwerk is hier van de Nederlander Hildo Krop. Hij heeft onderwerpen van droeviger aard behandeld dan die van het verheven gedeelte – iets waar men de symboliek onmiddellijk van voelt. Het grote middelste bas-reliëf is van verhalende aard. Het stelt in zijn geheel de vlucht naar Holland voor. Men ziet rechts de verschikkingen van de oorlog voor de burgerbevolking. Vrouwen vallen, door granaatscherven getroffen. Anderen vluchten naar links, door dolzinnige schrik opgezweept, tot ze, in het midden van het paneel, neerzinken, door angst en uitputting neergemokerd, het stervende kind in de armen. Doch links wordt een klok geluid, en haar golven bereiken de vluchtende vrouwen, en doen bij hen de hoop herleven. Het is een klok uit Nederland. En kijk, ze beuren zich weer op, gaan verder voort, geleidelijk gesterkt door de nadering van de kloktonen, tot ze de Nederlandse hulp eindelijk ondervinden, verzinnebeeld door twee mannen, van wie de ene brood, de andere boeken biedt: geestelijke en stoffelijke steun.

De reliëfs op beide vleugels stellen voor: rechts, de oorlog, links, de interneringstijd.

Het werk van Krop bezit op treffende wijze de beide hoedanigheden welke men er van mocht eisen: het geeft de volle tragiek van het onderwerp weer, zonder in gevoeligheid of in overdrijving te vervallen, en in zijn vaste uitvoering brengt het tevens de stilering, de zin voor monumentaliteit, die het verwant maken aan het hele verband waarin het staat, het er op zijn plaats doen zijn. Het is stevig en nerveus werk, met zekerheid gecomponeerd, en krانig uitgevoerd. Het mag naast het beste staan, dat reeds op het gebied der monumentale decoratie is voortgebracht.

De verdeling van het gedenkteken in twee verwijderde delen vindt hierin zijn rechtvaardiging, dat het benedengedeelte bestemd is om de voorgevel te worden van het later op die plaats op te bouwen interneringsmuseum. Voorlopig zullen de twee gedeelten verbonden worden door wegen, afgezet door hoge massieve geschoren hagen, brokken bouwkunde met planten, waarin het monumentale motief der gebouwde delen zich voort zal uitleven.

Het bredere lage gedeelte vormt door zijn afmetingen een tegenstelling met de hoge vlucht der torens, die overeind op de top van de heuvel staan. De uitwerking van die tegenstelling had echter nog expressiever kunnen zijn, indien niet, maar ik hoorde, gewerkt was volgens een onjuiste doorsnede van het gekozen terrein. De aanschouwing uit de verte geeft niet datgene, dat bij de plannen zo bekoorlijk was, de superpositie in de ruimte, van de beide gedeelten, waarvan de verhouding tot elkaar zulks juist zou doen wensen. Voor wie thans op een afstand staat, verbergt het lagere gedeelte de hele onderhelft van de hoge opbouw, hetgeen het juiste verband tussen beide breekt.

Hiermee is de beschrijving ten einde. Men zou ze natuurlijk veel verder kunnen drijven; het beeldhouwwerk verdient nauwkeuriger

ontleding, terwijl verscheidene details nog de aandacht trekken, waarin de bouwmeester blijken geeft van een fantasie, die hem juist daar waar nodig is, ten dienste staat. Doch zou dit alles het beeld van het geheel, de hoofddruk duidelijker maken?

En daar toch komt het op aan. Wat gezegd moest worden is, dat hier, met de vrijheid die iedere wedergeboorte in het kunstleven eigen is, een bouwkunst zich uit die, wars van conventionele, uitdrukkingloze vormen, haar rechtvaardigheid vindt in de omgeving, in het gebruikte materiaal, in het hedendaagse streven van iedere kunstrichting, van de hele maatschappij in al haar denkbeelden; een bouwkunst die de traditie der schoonheid terug opneemt daar waar deze op voortzetting wachtte. Een Belg in ballingschap, een van die, in België voor de oorlog enigszins gevreesde, meestal miskende bouwers, heeft op de Amersfoortse heide een gebouw gezet, dat het land van Berlage siert; dat nog eens onmisbaar de verwantschap aantoont tussen het streven van de Hollandse, van de Vlaamse en van de Deense modernisten, en hun aller superioriteit boven het minder geestelijke werk van de Duitse moderne richting nogmaals in het licht stelt.

Want, zoals het te Amersfoort opnieuw te zien is: niet uit baldadigheid wordt er met een sleur van jaren gebroken, integendeel, iets staat reeds in de plaats van het verwerpene, iets uit hogere drang geboren, een uiting van eenvoud, van klaarheid, van vergeestelijking. Wie als Hoste te Amersfoort bouwt, is niets dan het gehoorzame werktuig van een opkomende orde, zou ik graag zeggen; de hand van een algemene wil, van een jonge drang. Het gist, het broedt, het kookt en kraakt alom. De wereld huilt in barensweeën. De strijd woedt tussen oud en nieuw, en het ene doet het andere. De dag van vernieuwing is aangebroken, de dag die niet sinds gisteren en door één enkeling, als in een droom verlangd

wordt, doch welke de vervulling is van een lange evolutie der begrippen, het gevolg van een reeds lang uitgesproken vonnis.

27 april 1918

De Vlaamse medewerker van vrij België, Abraham Hans, heeft een bezoek gebracht aan het kamp der Belgische vluchtelingen te Uden in Noord-Brabant, waar 7000 uitgewekenen een onderkomen gevonden hebben. De heer Hans is er rondgeleid door dr. Lambrechts; aan het verslag, dat hij in Vrij België van zijn bezoek doet, ontleen wij het volgende:

– Hier gaan we eens binnen, zegt dr. Lambrechts, die me rondleidt.

En eensklaps sta ik in de gemeenschappelijke voorkamer van het oude vrouwenhuis. Men heeft de bejaarden uit de verschillende loodsen gehaald en ze samen onder één dak gebracht. De gehuwden hebben er hun eigen kamertje, de ongehuwden zijn in de mannen- of vrouwenafdeling.

Daar zitten de vrouwtjes.

– Dat is moederke van Visé, zegt dr. Lambrechts, en hij begroet een oudje van 93 jaar.

– Ja, van Visé, spreekt het moederke met gebroken stem. En de Duitsers hebben alles van mij verwoest en vernield. Ik heb niets meer.

De zin smooit in een snik en bij de herinnering aan de vreselijke dagen van augustus 1914 en de vernieling van het bevallig stadje aan de Maas, begint het vrouwtje te wenen.

– Als ge terugkeert, krijgt ge alles nieuw, troost dr. Lambrechts, de vriend van al deze bejaarden.

Joke moet komen. Zij is de oudste! 97 jaar! En ze verschijnt, nog goed te gang. "Al zijn de benen wat stijf, toch ga ik terug naar Berchem bij Antwerpen" verklaart ze op stellige toon.

– Met mij, hé Joke. Ik moet ook langs die kant weg! Zegt dr. Lambrechts.

– Ja... En meneer, dan dansen we nog een quadrille.

Daar zit vrouw Cloots. Die viert over enkele dagen haar gouden bruiloft. Ze is blind, maar haar nog krasse man leidt haar rond het kamp, al steunt hij zelf op een kruk. Die gouden bruiloft zal plechtig gevierd worden. Op de grote dag haalt een vigilante het echtpaar af en voert het naar de kerk, waar een dienst van dankzegging plaats zal hebben. Daarna ontvangst op het gemeentehuis en rijtoer door het kamp en ten slotte feest in het huis.

Een andere vrouw zegt me schreiend:

– Mijn zoon, meneer...

Daar denkt de ganse dag over. Haar jongen is krijgsgevangen in Duitsland, zit in het kamp van Giessen, en ze bewaart zijn kaarten als een relikwie.

Zo heeft ieder haar eigen verhaal van leed. O, wat was dat bezoek tragisch! Ouden van dagen, gewoon aan het eigen plaatsje in het huis, aan het dorpje, de straat in hun stad, nu verbannen, wachtend maar, gescheiden van zovelen, die geliefd zijn... En velen hebben hun wens niet meer vervuld gezien. Ze kwijnden, stierven stilletjes uit, werden dan een tijdje in het dodenhuis neergelegd, voor de

laatste maal in de houten kerk gedragen... En de wagen kwam hen halen en familieleden en vrienden geleidden de overledenen naar de dodenakker, waarover ik reeds sprak. Voor die is de oorlog uit, en de rust gekomen.

De oude mannen... Ze zitten in groepjes samen. Allerlei types. Dagen en dagen moet men daaronder verkeren om ze te kunnen beschrijven.

Eén komt naar me toe.

– Ze zeggen, dat hij doorgebroken is, maar ik heb een gazet gekocht en het is niet waar!

Hij heeft het over het offensief.

– Neen, neen, het is niet waar, bevestig ik.

– Het zou toch te erg zijn! Zie, ik heb er niet van kunnen slapen en ik moest een gazet hebben en het zelf lezen. Nu ben ik weer gerust. Ik heb er ook onder gezeten.

– Onder de Duitsers?

Ja, ja. Ze kwamen in mijn huis en ik moest buiten en ben dan naar Holland gekomen, over de draad zulle, want hoe oud ik ben, ze konden mij niet houden. Neen, ze gaan niet winnen! Wij krijgen ons land weer.

O, die zucht naar vrijheid, dat verlangen terug te keren. En telkens als de lente komt en de velden toot met nieuw leven, bruist dat verlangen ook heviger op. Dan ziet, ja dan voelt men de heerlijkheid van de eigen grond weer meer.

7 mei 1918

Het Belgisch Dagblad stelt, naar aanleiding van de uitlating van de Engelse generaal, sir William Robertson, dat de oorlog nog geruime tijd zou kunnen duren, de vraag of de Belgische regering aan het lot der in Nederland uitgeweken Belgen heeft gedacht. Het blad dringt aan op de oprichting van een ministerie voor vluchtelingen en zegt dat het niet nodig is een 15^e minister met een staf nieuwe ambtenaren daarvoor te benoemen, daar er al te veel ministers en ambtenaren zijn.

Een der ministers, die het niet druk heeft, aldus het Belgisch Dagblad, kan zich gevoeglijk aan het hoofd van het nieuwe departement stellen en er zijn in Havre ambtenaren genoeg, die het ook niet druk heb, waaruit men het geschikte personeel kan samenstellen.

Aan elk gezantschap kan dan een commissaris voor vluchtelingen verbonden worden, die dus onder onmiddellijk officieel toezicht handelt en daartoe de nodige macht verkrijgt. Bij de voornaamste gezantschappen heeft België een militaire attaché en dan nog een generaal. In Nederland zal bovendien een staatsminister optreden als koninklijke hoge commissaris voor economische zaken. Waarom dan ook geen man van aanzien voor de vluchtelingen? Zulk ambt zou zeker geen aangenaam baantje zijn, maar het zou menslievend en patriottisch genoeg zijn om een man met hart en hersens en energie te verlokken.

Naast de koninklijke commissaris voor vluchtelingen zou een raad voor vluchtelingen kunnen bestaan, die de klachten zou kunnen onderzoeken.

28 mei 1918

Rotterdam – Tentoonstelling van Belgische kant.

In het stedelijk museum is, naar men zich herinnert, gedurende drie weken in de maand december 1917 een wel geslaagde tentoonstelling gehouden van Belgische kant en kunstnaaldwerk. Het bestuur bestond uit Mevr. M. Ketelaar-van Gogh, voorzitter, mevrouw J. M. Roest van Limburg-Hojel, vice-voorzitter, de heer C. W. H. Baard, conservator van het museum, secretaris, en Mevr. D. M. Josephus Jitta-Wertheim, penningmeesteres. Dit bestuur werd nog bijgestaan door een commissie, waarin dames de meerderheid vormden.

De tentoonstelling had als eerste doel de nijvere Belgische werksters aan arbeid te helpen. De netto-opbrengst zou dienen voor het Nederlands paviljoen in het weeshuis van hare majesteit Koningin Elisabeth van België voor Belgische oorlogswezen.

Thans is de hele rekening en verantwoording opgemaakt. Daaruit blijkt, dat aan kant verkocht werd voor 16.557,50 gulden. Na aftrek van de overigens geringe onkosten kon een bedrag van ruim 3200 gulden voor het weeshuis worden afgedragen.

Aan de expositie was ook een verloting verbonden. Eigenaardig genoeg is juist de hoofdprijs, een prachtig bewerkt kussen van Mechelse en andere kant, nog altijd niet afgehaald. De prijs is gevallen op nummer 612. Men zal nu nog 14 dagen wachten. Mocht het kunstwerk na die termijn niet zijn opgevraagd, dan zal het voor hetzelfde doel te gelde worden gemaakt.

31 mei 1918

De Belgen in Frankrijk.

Men deelt ons mede:

Er waren in Frankrijk, in 1917, van 225.000 tot 240.000 Belgische vluchtelingen. Bijna al de volwassenen zijn door de zorgen van een Belgisch arbeidscomité aan het werk gezet. De meesten werken op het veld en in de oorlogsindustrie, waar zij de zaak der geallieerden dienen.

In de 41 departementen, waaromtrent men bepaalde cijfers bezit, waren er 22.028 Belgen in de industrie; 10.504 in de metaalindustrie, 2602 in de vervoerindustrie, 1700 in de klerenindustrie, 1417 in de mijnen. Daaronder zijn ook 3824 vrouwen. Hierbij worden niet gerekend de duizenden, die rechtstreeks in dienst zijn van de Belgische oorlogsindustrie. Als men die erbij rekent, dan waren er in 1917 in 41 departementen niet minder dan 37.208 Belgen in de oorlogsindustrie in Frankrijk.

Hierbij kan een aardige vergelijking gemaakt worden. Bij de volkstelling van 1896 in België, vond men op een totale bevolking van 6.603.548 inwoners niet minder dan 1.102.244 personen bedrijvig in de nijverheid: dit is 16,40% van het gehele bevolkingscijfer. Wanneer men op dezelfde wijze het percentage opmaakt van de Belgen, die op het ogenblik in 41 Franse departementen verblijven, verkrijgt men een proportie van 22,20%. De hulp, die de Belgische uitgewekenen dus aan de Franse oorlogsnijverheid verlenen, mag niet gering heten.

Bovendien zijn er nog 15.000 Belgen werkzaam in de landbouw.

18 juni 1918

Te Horn (Limburg) is gistermorgen bij een boer een Belgisch jongetje aangekomen, dat beweerde ergens aan de grens over de

draad gezet te zijn. Het droeg een plaatje op de borst met het nummer 317, zijn naam is Albert Thomas, geboren te Antwerpen, de 13e augustus 1907.

21 juni 1918

Belgen in Engeland.

Uit een officieel rapport blijkt, dat er op het ogenblik in Engeland 172.298 Belgische vluchtelingen verblijven. Daarvan wonen er te Londen alleen 50.463. Door de zorgen van het technisch comité heeft men het zo ver gebracht, dat de meeste van deze vluchtelingen een werkkring gevonden hebben. Zelfs hebben van de 1261 Belgen, die een zogenaamd vrij beroep uitoefenen, 631 een bezigheid gevonden, die geheel in aansluiting is met hun bekwaamheden.

22 juni 1918

Tuberculose onder de Belgische bevolking in Nederland.

In opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken heeft de Heer Eykel, inspecteur van de volksgezondheid te Nijmegen, in overleg en met medewerking van het dagelijks bestuur der Nederlandse centrale Vereniging tot Bestrijding van de Tuberculose, een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van tuberculose onder de Belgische bevolking in Nederland.

Het juninummer van het orgaan Tuberculose meldt omtrent de resultaten van het onderzoek:

De vluchtoorden Uden en Nunspeet en enkele Belgische dorpen in de gemeente Harderwijk zijn bezocht en ook in de gemeente

Maastricht is persoonlijk een onderzoek ingesteld omtrent de verspreiding van die ziekte onder de Belgische bevolking.

Overigens is door tussenkomst van de burgemeesters een onderzoek ingesteld onder de verspreide Belgen in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.

Van de gevallen, voorgekomen in Limburg, waren de meeste geconcentreerd in de gemeente Maastricht. De Belgische medicus Leblanc had de meeste patiënten onder zijn behandeling. Hij berichtte, dat ongeveer 16 patiënten in verschillende stadia van tuberculose onder zijn behandeling waren. Wij bezochten enkele woonplaatsen van Belgische tuberculoselijders te Maastricht. De huisvesting was in het algemeen treurig. De grote densiteit thans van de bevolking te Maastricht heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen, de tuberculose ook onder de Belgische bevolking te verspreiden.

Onder de Maastrichtse bevolking heerste toch reeds voor de oorlog de tuberculose op bedenkelijke wijze.

Uit een overgelegde staat blijkt intussen, dat onder de Belgische bevolking, niet in vluchttoorden of kampen levend, de tuberculose geen excessieve verspreiding gevonden heeft. Er is dan ook geen aanleiding tot het nemen van zeer bijzondere maatregel.

Op een bevolking van 23.791 zielen is een aantal gevallen van tuberculose gevonden van 69, dus bedraagt de morbiditeit 2%.

In de vluchttoorden en de bezochte kampen is de toestand geheel anders.

De cijfers omtrent het aantal inwoners der vluchtoorden en kampen vergelijkend met het aantal gevallen van tuberculose, komt men tot het cijfer 11,8%, dus een morbiditeit, die aanmerkelijk hoger is dan die onder de verspreid wonende Belgische bevolking. Dit was te verwachten, daar uit de aard der zaak de lichamelijke minderwaardigen naar de vluchtoorden zijn gegaan, daar zij hun brood in de vrije maatschappij niet konden verdienen, terwijl ook de uitgesproken tuberculoselijder vaak wegens zijn ziekte ter behandeling naar het vluchtoord gezonden is.

Bij bezoek aan Heidekamp en Leopoldsdorp is, vooral in laatstgenoemd dorp, opgevallen de zeer sterke overbevolking. In een enkel vertrek wordt de gehele familie onderdak gebracht, hetgeen bij gezinnen, waarin geen zieken voorkomen, nu niet een zo groot gevaar oplevert, maar wat wel zeer gevaarlijk kan worden, vooral voor de kinderen, indien in het gezin een tuberculoselijder wordt aangetroffen. In elk huisje met een verdieping bevinden zich drie woonkamers voor drie gezinnen en een gemeenschappelijke keuken.

Maatregelen ter verbetering van de toestand worden aanbevolen, ook voor de verpleging van de lijdens in de vluchtoorden Nunspeet en Uden.

In het algemeen dient de zaak zo te worden geregeld, dat in de vluchtoorden en kampen de tuberculosebestrijding wordt ter hand genomen op de wijze zoals door de Centrale Vereniging wordt uitgeoefend: opsporen van gevallen van tuberculose door geregeld geneeskundig onderzoek en uitoefenen van deskundig huisbezoek; terwijl tevens in de vluchtoorden eenvoudige, doch goed ingerichte sanatoria met lighallen dienen te worden ingericht, waarin ook de tuberculosepatiënten, die onder de verspreid wonende Belgische

bevolking worden aangetroffen, kunnen worden opgenomen en behandeld. In de thans bestaande sanatoria buiten de vluchtoorden is veelal geen plaats om deze lijdens op te nemen, terwijl de behandeling in deze sanatoria ook veel kostbaarder is.

24 juni 1918

Volgens het Eindhovens Dagblad hebben de Duitsers weer een bekendmaking te Arendonk uitgevaardigd, volgens welke zij, die vroeger uit de ontruimde plaatsen aan de IJzer gevlucht zijn, weer naar hun woonplaats kunnen terugkeren, mits deze zich in één de volgende gemeenten bevindt: Beitem, Kortemark, Handzame, Hooglede, Lichtervelde, Oekene, Oostnieuwkerke, Pittem, Roeselare, Rumbeke, Torhout, Staden, Vossemolen.

Deze vluchtelingen moeten bij de Duitse overheid tijdig kennis geven van een eventuele verhuizing naar genoemde plaatsen.

11 juli 1918

Belgische vluchtelingen in Engeland.

"Er zijn op het ogenblik", zegt de Times, "nog 170.000 Belgische vluchtelingen in het Verenigd Koninkrijk. Hiervan wonen er 60.000 te Londen. Meer dan 80% van hen zijn aan de arbeid en hiervan werken 40.000 personen in de munitienijverheid.

Meer dan 30.000 mannen – welk aantal overeenkomt met drie divisies – zijn voor de Belgische rekruteringscommissie verschenen.

Deze getallen zijn ontleend aan een verslag dat onlangs uitgegeven is door Carton de Wiart en C. Smeesters en zulks in opdracht van een officiële commissie, welke ingericht is ingevolge koninklijk besluit van 1914.

"Het is merkwaardig", zegt het verslag hoe de Belgen zich aan de omstandigheden hebben aangepast. Ze geven eigen kranten uit, hebben ongeveer 200 scholen en een aantal eigen munitiefabrieken opgericht en een aantal commissies ingesteld welke steun verschaffen aan de soldaten en gewonden en ook aan de burgerbevolking van het bezette gedeelte van België. Ze ondersteunen voorts op alle mogelijke wijzen het oorlogswerk van hun gastheren. Ze hebben bijvoorbeeld een Belgische voedselbesparingscommissie en een Belgische sectie van het vrouwenlandarbeidsleger opgericht."

De schrijver van het verslag vat aldus de toestand samen:

"Engeland zal dus niet alleen de Belgen die onderdak kwamen zoeken toen de storm over hun vaderland losbrak, gastvrijheid hebben verleend, maar ook een klein België in staat gesteld hebben op zijn grondgebied te bestaan en te werken, een België dat vrij heeft kunnen ademhalen, dat zijn oude overleveringen, zijn scholen, fabrieken en liefdadige instellingen heeft kunnen in stand houden en de kalme en moedige volharding heeft kunnen bewaren, welke het nodig heeft om de meest tragische crisis uit zijn geschiedenis te doorstaan. Ongetwijfeld hebben de Belgische ballingen door hun arbeidzaamheid en hun taaie volharding ten slotte de sympathie van de Engelse natie kunnen verwerven. En de Belgen zelf hebben een gevoel van innige dankbaarheid jegens de natie welke hen zo vriendelijk verwelkomt heeft, die hun wonden heeft geheeld en hun moed doen herleven en bovendien met zo'n onvermoeibare energie strijdt om hen de vrijheid en onafhankelijkheid weer te geven."

12 juli 1918

Guldensporenslag.

Ter herdenking van de Guldensporenslag had de afdeling 's-Gravenhage van het Vlaams-Belgisch Verbond gisteravond een feestvergadering uitgeschreven in het gebouw de Ruyterstraat 69. Er waren vrij veel aanwezigen. Na een muzikale inleiding door mejuffrouw C. van Batenburg (cello), mevrouw N. D. de Jong (piano), mejuffrouw A. de Vos (zang) en de heer J. Schram (piano) was het woord aan de heer A. Hans, die een herdenkingsrede hield en daarbij vooral de nadruk legde op de betekenis, welke de viering van de Guldensporenslag ook nog voor onze tijd heeft, een betekenis, zo verstrekkend, dat het feest van de Guldensporenslag niet alleen door de Vlamingen, maar door allen, die met hen opkomen voor de democratie van de wereld, zou moeten gevierd worden. In de Guldensporenslag toch heeft het volk een gevoelige en voor lange tijd beslissende klap toegebracht aan de jonkerpartij, die het trachtte te onderdrukken, en die strijd wordt thans opnieuw gestreden. Spreker wijdde hierover breed uit en stelde verder in het licht, dat het Vlaams-Belgisch Verbond niets uitstaans heeft met het zogenaamde activisme.

Zijn rede werd geestdriftig toegejuicht.

Het verdere programma van de avond werd door muzikale voordrachten ingenomen: het kwartet van S. Jadassohn door mevrouw de Jong, mejuffrouw van Batenburg en de heren G.W. IJsselstijn en Jan Borginon en liederen van Hullebroek en Gevaert door de heer A. de Vijlder. Met de Vlaamse Leeuw werd de bijeenkomst besloten.

19 juli 1918

Gisteren heeft een dienstplichtige Belg over de elektrische draad onze grens overschreden.

29 juli 1918

Belgische school.

In het gebouw van kunsten en wetenschappen heeft hedenmorgen de uitdeling van prijzen plaats gehad, welke tijdens het vierde oorlogsschooljaar op de Belgische school te 's-Gravenhage zijn behaald.

De grote zaal was geheel met leerlingen gevuld, die onder begeleiding van een orkestje nationale liederen zongen, alvorens de prijsuitdeling begon.

Deze werd onder meer bijgewoond door de Belgische gezant, baron Fallon; de Italiaanse gezant, de hertog van Calvello; de Franse gezant, de heer Allizé; de attaché der Italiaanse ambassade, de heer Gally; de consul-generaal van Perzië, de heer Costermans en de heer Dierckx, chef van het kabinet van de Belgische minister van onderwijs, terwijl verder aanwezig waren verschillende leden van onderwijscommissies, en namens de afdeling Den Haag van de Nederlandse onderwijzersbond, de heer van Brouwershaven.

De heer Baugniet, hoofd van de Belgische school, leidde de prijsuitdeling.

5 augustus 1918

Havre, 4 augustus. De Geradon Ernest is benoemd tot lid van de officiële Belgische commissie voor de vluchtelingen in Nederland, ter vervanging van Simonis.

8 augustus 1918

Een Belgische hulde aan Frankrijk.

Het Belgische comité voor bijstand aan de vluchtelingen heeft, ter gelegenheid van de 14e juli, aan de prefect Tallon, algemeen commissaris van de Franse republiek bij de Belgische regering, een brief overhandigd, waarin de dankbaarheid der Belgen uitgesproken wordt voor de onvermoeibare edelmoedigheid, door Frankrijk bewezen aan de Belgen.

Het comité, zegt deze brief, heeft het initiatief genomen om onder de Belgische vluchtelingen een volksinschrijving te openen, teneinde de gelden bijeen te verzamelen nodig voor het oprichten van een monument, dat het verblijf der Belgen in Frankrijk op duurzame wijze herinnert en "als een blijf en een pand zal blijven van hun eeuwige dankbaarheid". De brief is ondertekend door de ministers Helleputte en Goblet d'Alviella, en door de heren Pauwels, Paulsen, van den Corput; baron Gillès de Pélichy, Kan. Kempeneer, Ingenbleek, Neven, Vekemans, dr. Van de Perre.

15 augustus 1918

Onderwijs aan Belgische kinderen.

In een te 's-Gravenhage gehouden algemene bijeenkomst hebben de uitgeweken Belgische leerkrachten tot de koningin een telegram van hulde gericht, daarbij erkentelijk herdenkend de gastvrijheid door het Nederlandse volk aangeboden en de onbekrompen wijze, waarop de regering het onderwijs aan de Belgische kinderen heeft beschermd en bevorderd.

18 augustus 1918

Gisternacht zijn twee onvluchte Belgen over de draad gekomen. Met hun drieën hadden zij te voet de reis van Gent gemaakt. Eén van hen was dicht bij de grens door de Duitsers gevat.

27 augustus 1918

Gisteren is bij Oldenzaal een Belg, een advocaat uit Brussel, over de grens gekomen.

31 augustus 1918

Te Maastricht zijn gisteravond 31 Belgen aangekomen, die, om over de grens te komen, met isoleertangen en revolvers gewapend, met de Duitsers gevochten hebben. Volgens geruchten zouden er tien Belgen en een Duitser gedood zijn.

1 september 1918

Te Ittervoort is gisternacht een Belg over de grens gekomen, die uit de gevangenis te Hasselt was ontsnapt.

Zekere J. S., uit Overpelt, die wegens spionage door de Duitsers ter dood veroordeeld was, wist eveneens te onvluchten en over onze grens te komen.

Als toelichting van een bericht in ons vorig avondblad, knippen wij het volgende uit Het Nieuws van de dag:

Te Maastricht zijn vrijdagavond aangehouden 31 Belgen, die, om over de grens te komen, met isoleertangen en revolvers gewapend met Duitsers gevochten hebben. Naar verluidt zouden er 10 Belgen en een Duitser gedood zijn.

8 september 1918

Gisteren zijn zeven Belgen over de Limburgse-Belgische grens gekomen. Met een isoleertang hadden ze de elektrische draad doorgeknipt.

12 september 1918

De Franse regering, die een enquête instelt over de toestand der Belgische vluchtelingen in Havre, heeft de Belgische regering invulpapieren doen toekomen, welke deze aan de vluchtelingen zal verstrekken met het verzoek om nauwkeurige mededelingen over hun toestand te doen. Het doel van de enquête is om de verwijdering te bewerkstelligen van alle personen, die niet genoodzaakt zijn in Havre te wonen, ten einde de levensmiddelenvoorziening te vergemakkelijken.

19 september 1918

Rotterdam – Koloniale leergangen voor de Belgen.

Men meldt ons, dat door de zorgen van de afdeling Rotterdam van de Belgische commissie voor koloniale studiën en met de medewerking van de commissie voor het Belgisch onderwijs, hier ter stede op 30 dezer leergangen van koloniale wetenschappen voor de Belgen zullen geopend worden.

De inrichters van deze leergangen beogen een tweeërlei doel: enerzijds belangstelling te wekken bij de Belgische handelslieden en nijveraars voor de Belgische kolonie, die van overwegend belang is voor de economische uitbreiding van België, en anderzijds bij te dragen tot de beroepsopleiding van toekomstige koloniale agenten.

Het studieprogramma omvat de geschiedenis en de aardrijkskunde van de Belgische kolonie, haar administratieve inrichting en

wetgeving, de aardkunde, de koloniale hygiëne, de voornaamste inlandse taal, enz. O.a. zullen de heren F. Richet, ingenieur-prospecteur der "Société belge industrielle et minière du Katanga", Edg. Liévin, luitenant der openbare macht, Ch. Lemaire, ingenieur der staatsspoorwegen, J. Quinet, afdelingsverste der staatsspoorwegen, P. Fraers en A. Guisson, leraars aan de Belgische middelbare school van Rotterdam, zich met het onderwijs belasten.

De leergangen zullen steeds een praktische strekking hebben en gegeven worden in de vorm van lessen of in de vorm van voordrachten met lichtbeelden.

Bij een Belgisch ministerieel besluit is aan de commissie voor koloniale studies vergunning verleend, na volledige afloop der leergangen aan de verdienstelijkste leerlingen diploma's uit te reiken, die als aanbeveling zullen gelden voor hen, die dingen naar ambten of bedieningen in Belgisch Kongo.

7 oktober 1918

Londen, 6 oktober. In een vergadering, hedenmiddag in Hyde Park gehouden, onder de auspiciën van het Verbond van Belgische patriotten is een besluit aangenomen dat aan de eerste minister gezonden zal worden, hem mededelend dat Engeland een dergelijke actie zal ondernemen als Frankrijk ten aanzien van de wandaden, die het Duitse leger tijdens de bezetting en de gedwongen terugtocht door België bedreven heeft. Daartoe behoren de stelselmatige verwoesting van steden en dorpen onder de dekmantel van militaire noodzakelijkheid. Op alle geallieerde regeringen wordt een beroep gedaan, om Duitsland te waarschuwen, dat ze van plan zijn, de bedrivers ervan persoonlijk aansprakelijk te stellen en wedervergelding te oefenen volgens het

beginsel: "stad om stad, dorp om dorp, huis om huis, leven om leven."

12 oktober 1918

Gisterennacht is een Belg, die gummischoenen had en van gummi beenkappen was voorzien, over de Zeeuws-Belgische grens gekomen.

13 oktober 1918

Nabij Stramproy zijn zaterdag 14 Belgen over de grens gekomen; allen kwamen uit de omgeving van Brugge.

16 oktober 1918

De Belgen in Holland, door Gustave Jaspaers

(NV drukkerij Jacob van Campen).

Nu, bij de aanvang van het vijfde oorlogsjaar, opnieuw de mogelijkheid zich voordoet, dat onze grenzen door vele duizenden vluchtelingen van het zuiden uit zullen worden overschreden, is het opwekkend te lezen op welk een hoge prijs de Nederlandse gastvrijheid, door onze ongenode en onvrijwillige bezoekers wordt gesteld. De Belgische journalist Gustave Jaspaers heeft deze dankbaarheid geuit in een onlangs verschenen geschriftje, waarin de geschiedenis der Belgische uitgewekenen in Nederland gedurende de eerste vier oorlogsjaren wordt verhaald.

"Nooit zullen de vluchtelingen de oprechte, hartelijke en warme ontvangst vergeten, welke Nederland hen bereidde. Ons ongeluk heeft in dit land een oprechte liefdadigheid gewekt, zoals zelden in de geschiedenis van een volk is voorgekomen."

De schrijver gaat achtereenvolgens alle maatregelen na, die de Nederlandse regering, ten behoeve van de hier te lande vertoevende Belgen heeft genomen, hij bespreekt de Nederlandse en Belgische organisaties tot ondersteuning der uitgewekenen en herdenkt tal van personen, die zich bij deze liefdadige arbeid hebben onderscheiden. Hij wijdt verder zijn aandacht aan de interneringskampen van de Belgische soldaten, welke volgens de schrijver van alle Belgen in Nederland het ongelukkigst zijn, daar ze geen werk hebben kunnen vinden. Hij acht het ten zeerste gewenst, in het belang van het toekomstige België, dat de Belgische regering in overleg met de Nederlandse, een middel zal vinden om deze ongelukkigen uit hun fysieke en morele ellende te verlossen, waarin hun geestkracht en gezondheid op zulke droevige wijze ten onder gaat.

Het boekje is met enige foto's uit de tijd van de vluchtelingeninvasie verlicht.

18 oktober 1918

Het officieel Belgisch comité van Nederland, heeft in naam der Belgische vluchtelingen, ter gelegenheid van de Belgische overwinning, het volgende telegram gezonden aan de Belgische koning:

Het officieel Belgisch comité vertolkt de eenparige gevoelens van de Belgische vluchtelingen in Nederland door aan uwe majesteit zijn eerbiedige hulde aan te bieden bij de schitterende overwinningen, behaald onder het opperbevel van uwe majesteit door de Belgische en geallieerde legers en spreekt de vurige wens uit, dat het bevrijde België weldra de zegevierende terugkeer van zijn innig beminde vorsten en de koninklijke familie zal mogen begroeten.

Het telegram was namens het comité ondertekend door voorzitter en secretaris, de heren Rolin en van Cauwelaert.

Zijne majesteit heeft daarop ongeveer het volgende antwoord doen toekomen:

Vurig bedankt de koning namens de dappere soldaten, waarop hij trots is ze te kunnen aanvoeren, alle landgenoten, waarvan ge de tolk zijt geweest. Op dit uur, dat de bevrijding van het land nabij is, geeft zijne majesteit uiting aan zijn gevoelens van warme toegenegenheid aan onze vluchtelingen, die met zoveel geduld de last der ballingschap hebben gedragen.

Het telegram was getekend door Ingenbloch, secretaris.

19 oktober 1918

De vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Omtrent de beweging van de Franse vluchtelingen kunnen we nog het volgende mededelen:

Het zijn, zoals men weet, de bevolkingen van door Duitsland geheel of ten dele ontruimde steden, als Douai, Kamerijk, Rijsel, Tourcoing, Valenciennes en omliggende plaatsen, die langs de grote wegen geleid zijn in noordoostelijke richting, over Doornik en Bergen. Veelal zijn het uitsluitend de mannen, die deze centra moesten verlaten, maar soms ook werden de steden geheel ontvolkt. Duitse militairen vergezelden hen een eind weegs, en ouden van dagen, zwakken en zieken werden zoveel mogelijk op wagentjes vervoerd. Maar als deze drommen ver genoeg waren gevorderd, keerde het Duitse geleide terug. Zo kwamen de eerste valide jonge kerels,

behoorlijk uitgerust met een rugzak, waar gewoonlijk een deken op gebonden was, in Brussel aan.

Talrijke verdrevenen brachten het echter niet zover, en in de eerste Belgische plaatsen, die ze bereikten, in gehuchten en dorpen, in Soignies, in Halle, in de buurt van Waterloo, en ook in Leuven, in Tienen bleven ze hangen, in grote massa's, die het zielenaantal vaak meer dan verdubbelden.

De plaatselijke afdelingen van het Nationaal Belgisch comité wijzen hen in de steden nachtverblijven aan; ze krijgen er hun distributiebons, en zo worden ze verzorgd. De Relief levert de voeding. Het comité plakt meestal oproepingen aan voor hen, die in hun huizen van deze verdrevenen willen opnemen. En verscheidenen geven aan deze oproep gehoor. In Nijvel, bijvoorbeeld, is de grote kerk als asiel ingericht, in een dorpje als Assen zijn er reeds een drieduizend ondergebracht, en zo hebben alle kleine plaatsen ten zuiden van Brussel hun vluchtelingen.

Zoals men weet, heeft de Relief voorgesteld, om het onderhouden van deze verdrevenen zo nodig te verplaatsen naar ons land. En inderdaad is er nu ook een trek hierheen van ongeveer een 250.000 mensen. Dagelijks wordt er een afstand afgelegd van 10 tot een hoogste 15 km. Donderdag was het dichtste punt bij onze grens, door deze trekkende drommen bereikt, Tienen. Bij deze uittocht wordt uiteraard veel ellende geleden. Er zijn, ten gevolge van ondervoeding, bijvoorbeeld nogal wat tuberculoselijders onder; veel zieke kinderen, – zodat er wel sterven langs de wegen. Welgestelden bieden sommen van duizenden om een plaats op enigerlei voertuig te bemachtigen. De verdrevenen uit Valenciennes vooral voeren veel huisraad mee. Maar gelukkig is het

de laatste tijd in België in tegenstelling met hier, droog, zacht najaarsweer geweest.

De militaire Duitse overheid is tevreden, als de mensen maar weg zijn uit het gebied voor hun operaties. En het is onwaarschijnlijk, dat er uit de plaatsen, die het Duitse leger prijsgeeft, veel vluchtelingen bij zullen komen, wanneer ze niet worden gedwongen. En dit schijnt de laatste dagen niet het geval te zijn. Vrijwillig vluchten in massa is alleen te verwachten bij vrees voor een bombardement. Anders weten de Belgen uit ervaring te goed wat een ellende hen wacht bij een vlucht in dit seizoen; – weten zij wat het beduidt om al hun bezittingen te moeten achterlaten. Maar in Kamerijk bijvoorbeeld was het leven ondraaglijk geworden door de gifgassen, die de bewoners soms noodzaakten boven in hun huizen, op zolders en daken te vertoeven, waar dan voortdurend het gevaar van de vliegers dreigde.

Verleden jaar is er in België ook een invasie van Franse verdrevenen geweest, toen de Duitsers het mijndistrict bij Lens en Douai ontvolkten. Ze werden echter met treinen vervoerd, – en goed georganiseerd ingekwartierd in verschillende door de militaire overheid daartoe aangewezen gemeenten. Thans zijn deze mensen echter over Zwitserland weer gerepatriëerd.

De trek naar ons land – en hier komt het dus op aan – gaat nu door de Kempen heen. En wanneer de voortekens niet bedriegen zullen de drommen niet in overweldigende massa door Belgen aangevuld worden, omdat de Duitsers blijkbaar geen ontruiming meer eisen van de plaatsen, die ze achter zich laten.

Op de grote markt in Den Haag werden vanochtend bij een beddenmagazijn grote voorraden beddengoed in een verhuiswagen

geladen, welke, naar men ons mededeelde, door de regering zijn aangekocht ten behoeve van de te verwachten vluchtelingen uit België en Noord-Frankrijk.

Waarschuwing aan Belgische vluchtelingen.

Havre, 18 oktober. De Belgische minister van binnenlandse zaken heeft naar aanleiding van de successen van het Belgische en de geallieerde legers het volgende bekend gemaakt: Nu de Belgische vluchtelingen het vooruitzicht hebben eerlang naar hun woonsteden te kunnen terugkeren, is het de plicht van de Belgische regering haar landgenoten tegen overijling te waarschuwen, daar deze in strijd met hun welbegrepen eigenbelang zou zijn. Aan de terugkeer van vluchtelingen moet noodzakelijkerwijze een herstel van de verkeerswegen en een regeling van de bevoorrading der heroverde gebieden voorafgaan. De terugkeer van vluchtelingen dient een stelselmatige operatie, geleid door verantwoordelijke autoriteiten, te zijn. Enig herstel is dus onvermijdelijk, het is het laatste offer dat de vluchtelingen zich in hun eigen belang moeten opleggen. Zij die in strijd met deze instructie mochten willen handelen, stellen zich bloot aan de ergste misrekeningen.

De maatregelen voor de repatriëring getroffen, zullen te gelegener tijd ter openbare zitting worden gebracht. Repatriëringbureaus zullen eerlang te Parijs, Londen en 's-Gravenhage worden geopend. De belanghebbenden zullen er alle inlichtingen en hulp kunnen krijgen.

20 oktober 1918

Uit Roermond meldt men ons:

in grensdorpen aan de oostgrens van België zijn reeds tal van vluchtelingen aangekomen, die wachten, om doorgelaten te worden. Te Maaseik, Bree en Molenbeersel bevinden zich reeds duizenden vluchtelingen. Zodra deze onze grens overschreden hebben, zullen ze in de te Neeritter, Ittervoort en Thorn ontruimde scholen en patronaten worden ondergebracht. Voor de zieken en zwakken worden nabij de grens barakken in gereedheid gebracht. Te Thorn zijn de timmerlieden bezig met het maken van slaapkribben. Tot ontvangst van de vluchtelingen zijn de nodige militaire en burgerlijke maatregelen genomen. Het eerste voedsel, dat hen door de in de grensdorpen gestationeerde militairen zal worden aangeboden, bestaat uit warme spijzen. En degenen, die niet kunnen ondergebracht worden, gaan zoveel mogelijk per tram naar Roermond, waar voor de ontvangst alles is geregeld. Daar zijn reeds vijf bakkers aangewezen, die op het eerste bericht, dat de vluchtelingen op komst zijn, beginnen te bakken en dag en nacht zullen doorwerken; het daarvoor benodigde meel ligt gereed.

22 oktober 1918

Te IJzendijke zijn zondag een paar 100 Belgische vluchtelingen over de grens gekomen. Ze werden bij de burgerij onderdak gebracht.

Duitse militairen.

Te Sint-Kruis zijn zondag vier Duitsers aangebracht, die tot de pioniersafdeling behoorden. Ze waren achtergebleven om bruggen op te blazen, en daar ze niet meer bij tijd bij hun makkers konden komen, hadden ze de wijk naar Nederland genomen.

23 oktober 1918

Belgen.

Daar nog vele Belgen in de veronderstelling zijn, dat ze gerust onmiddellijk de grens kunnen overschrijden, vestigt de burgemeester van Sluis per aankondiging de aandacht van Belgen en Nederlanders er op, dat op het ogenblik de tijd voor terugkeer naar België nog niet is aangebroken. De Belgen zouden zich nu in hun eigen land nog aan moeilijkheden blootstellen. Intussen wordt hun terugkeer voorbereid.

24 oktober 1918

Vluchtelingen.

Berlijn, 23 oktober – Het door de Spaanse gezant markies de Villalobar, de Nederlandse minister-resident van Vollenhoven en de gedelegeerde van het Belgische voedingscomité, de Belgische onderdaan van Bree opgestelde protocol, nopens de verwoestingen in Noord-Frankrijk en België, besluit met de volgende samenvatting: de gezanten van Spanje en Nederland zijn, nadat zij de gelegenheid hebben gehad de toestand van de niet geëvacueerde bevolking te vergelijken met het lot van de ongelukkigen, die hun woningen hebben verlaten, van oordeel dat het onder alle omstandigheden beter is aan de wensen der bevolking, die weigert haar woning in te verlaten, gehoor te geven. De in Doornik getroffen maatregelen, namelijk de tijdige officiële aankondiging van het de bevolking bedreigend gevaar en het verlot de bedreigde stad te verlaten, alsmede een zo groot mogelijke vergemakkelijking van de ontruiming, in het bijzonder door het beschikbaar stellen van extra treinen, is naar de mening der gezanten de beste oplossing van de kwestie. De personen, die onder zulke omstandigheden achterblijven, dragen zelf de verantwoording voor het hun bedreigend gevaar.

De gezanten kunnen niet zonder meer voorzien hoe zich ten aanzien der beschieting de toestand zal ontwikkelen in de steden, welke zich in het bereik van de verdedigings- of aanvalslinies der oorlogvoerende legers bevinden. Temeer moet men met volkomen begrip voor de bevolking, die haar woonplaatsen niet wenst te verlaten, in het bijzonder bij de huidige toestand van België, erkennen dat voor de steden, die zich in de verdedigingslinie zelf bevinden, een volkomen ontruiming als een daad van menselijkheid moet worden beschouwd. Ongetwijfeld kan de bevolking, die de uitwerking en de noodzakelijkheden van de oorlog niet kent, het haar bij een voortdurend heftige beschieting bedreigende gevaar, in het bijzonder wanneer het te laat is om te vluchten, niet voorzien.

De gezanten erkennen graag, dat de maatregelen, welke door de Duitse autoriteiten in de steden, die met beschieting zijn bedreigd, zijn getroffen, steeds door bezorgdheid over de toestand der bevolking waren ingegeven, wiens droevig lot ze voor zover mogelijk was hebben getracht te verzachten.

Tenslotte menen de gezanten er de nadruk op te moeten leggen, dat de Duitse autoriteiten er met de grootste tegemoetkoming naar hebben gestreefd voor hun reis zo gunstig mogelijke voorwaarden te scheppen en dat de Duitse militaire autoriteiten alle schikkingen had getroffen, zowel om de reis te vergemakkelijken als om de gezanten de gelegenheid te geven zich ongestoord, hetzij met vertegenwoordigers der burgerlijke bevolking, met vertegenwoordigers der autoriteiten, of met gewone particulieren te onderhouden. De gezanten zijn de Duitse autoriteiten zeer dankbaar voor de aandacht, welke gedurende het verloop van hun reis, aan hen is gewijd.

30 oktober 1918

Naar gemeld wordt, heeft het in Nederland vertoevend personeel van de Belgische spoordienst aanschrijving gekregen, zich voor een spoedige herindiensttreding gereed te houden. Vermoedelijk zal bedoeld personeel eerst werkzaam worden gesteld in het thans bevrijde gebied van West-Vlaanderen.

3 november 1918

Rotterdam - Belgen.

Onder de leiding van de Belgische kring is gistermiddag de Belgische kolonie op het Noordplein bijeengekomen om een stille hulde te brengen aan de Belgen, die hier ter stede een laatste rustplaats op de rooms-katholieke begraafplaats in Crooswijk gevonden hebben.

In de stoet, die zich op het Noordplein vormde en die voorafgegaan werd door Belgische geïnterneerde militairen, dragende bloemstukken waaraan linten in de Belgische kleuren bevestigd waren, liepen mee, de heer Hermans Ausloos, president van het Comité Belge, H. Collas, president van de Belgische kring met hun medebestuurders, Janssen, vice-consul van België als vertegenwoordiger van de consul-generaal van België, commandant Stevens, luitenant-kolonel De Clercq, verschillende officieren, soldaten en Belgische families.

Op de begraafplaats werden op elk der graven van de alhier overleden Belgen, waaronder de consul-generaal Goffart, majoor Diegeryck de ouderdomsdeken van de Belgische Kring J. B. Adriaansens, een bloemstuk gelegd.

Dit huldebetoon geschiedde gisteren in verband met Allerzielendag. Het geheel was een eenvoudige, maar van eerbied getuigende plechtigheid.

De aalmoezenier der Belgen, pater K. de Temmerman heeft gistermorgen in de kapel in de Eendrachtstraat een mis van requiem opgedragen.

9 november 1918

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Onze bijzondere correspondent te Sas van Gent meldt ons in aansluiting aan zijn bericht in het ochtendblad van heden:

Vannacht om 4 uur is er nog een herhaling geweest van door de Duitsers in Zelzate achter het kanaal afgegeven spervuur. Het was zo hevig, dat onze gehelmde grensposten zich wel terug moesten trekken in het gebombardeerde wachthuis. De scherven vlogen ons herhaaldelijk om de oren. De Belgen beantwoordden deze uitval der verdedigers van het bruggenhoofd slechts zwakjes. Ik krijg de indruk, dat ze hun steden en dorpen zo min mogelijk willen beschadigen. Een boerderij werd nog in brand geschoten.

Sedertdien werd het voorterrein nog herhaaldelijk door lichtkogels verkend, die gebruiken de Duitsers ook om de draad in het vizier te krijgen of er soms ook van hun manschappen deserteren al staat aan de oostkant de stroom er ook nog op. Maar al komen er nu en dan over, die zeggen, dat het wegens de overmacht van de vijand en de revolutie in hun eigen land immers geen zin meer heeft om te vechten, de bezetting van dit bruggenhoofd over het algemeen houdt dapper stand.

Ik vroeg zo'n oude Pommeraan: "er is vandaag weer flink geschoten?"

"Och" – lachte hij in zijn snorrebaarden – "dat mag geen naam hebben. "Das ist der Kriegsverein" daar aan de overkant!"

In de nanacht zijn ze druk in de weer geweest met het verplaatsen van hun stukken in enigszins zuidelijke richting. Van de observatietoren hier af was gisteren de snelle terugtocht van het Duitse leger op Antwerpen duidelijk waar te nemen. Het vernielingswerk bij De Klinge was er mee een bewijs van. De twee regimenten met hun batterijen hier achter Zelzate houden hun stelling echter bezet. In westelijk Zelzate blijven de Belgische patrouilles genesteld. Hun hoofdmacht is nog steeds niet aangekomen aan het kanaal.

Na vannacht 4 uur tot nu vanmiddag 12 uur blijft het bij een enkel schot met zeer lange tussenpozen.

Er zijn vannacht onder de Belgische voorposten verschillende gewonden gevallen. Een geallieerd vliegtuig werd vanochtend beschoten.

Onze bijzondere correspondent te Sas van Gent meldt nog:

In de dagen, voordat de strijd om Zelzate zo hevig begon, kwamen tot verwondering van velen nu en dan grote groepen Belgen in de dienstplichtige leeftijd tegelijkertijd over de geladen draad in ons land. Het geheim is nu opgelost. Deze draad werd bediend door de elektrische centrale te Assenede. De machinist was voor de verlokkingen van glimmende franken al evenmin ongevoelig als wie al niet in deze oorlogstijd. Hij sprak dan met de leider van zo'n gezelschap Belgen af, dat hij op een bepaald uur onverhoeds een mankement aan zijn machine zou krijgen, waardoor de stroom zolang van de draad zou zijn. Aldus gebeurde steeds stipt. Een storing ligt in een klein hoekje.

Onze bijzondere correspondent te Sas van Gent seint ons nog:

Onze regering heeft zeer gunstige maatregelen genomen voor de veehouders onder de Belgische grensbewoners, die moesten vluchten. Zoals men weet heeft het Duitse leger het leeuwenaandeel van de veestapel uit de ontruimde gebieden weggevoerd. Sommigen mochten een of twee van hun beesten houden, anderen hadden ze dagenlang tussen strobalen en in bosjes verstopt totdat ze eindelijk kans zagen ze over de grens in veiligheid te brengen. Zo kwamen er in Sas van Gent en Westdorpe tot heden 176 koeien, 36 paarden, 33 varkens, 22 geiten, 183 schapen en 8 ezels. Dit vee mag overkomen omdat er aan de overzijde geen autoriteit is. De Duitsers zijn weg, de Belgen zijn er nog niet, bovendien is het gevaarlijk omdat de Duitsers verschillende hofsteden en stallen beschieten.

Daarom heeft onze regering in overleg met de president-directeur van het rijkskantoor voor vee en paarden hierheen een aantal ambtenaren afgevaardigd om het binnenkomende vee te registreren en te zorgen voor stalling. Twee gewonde beesten zijn voor de distributie hier opgekocht tegen een goede prijs maar vooral wordt er op gelet, dat geen opkopers van de noodtoestand misbruik maken zoals in 1914, toen de vluchtelingen voor schandelijk lage prijzen hun levende have werd afgetroggeld. De prijs, die de Duitsers betalen bedraagt gemiddeld 350 mark voor een koe en 700 à 800 mark voor een paard. Een opkoper hier was het toch gelukt een viertal beesten machtig te worden voor een vrij laag bedrag. De ambtenaren van het rijkskantoor hebben ze hem afgenomen en de koeien opgezonden naar Rotterdam, waar naar omstandigheden zal worden gehandeld.

De bedoeling is bij verkoop de meerdere opbrengst aan de oorspronkelijke eigenaar in België te doen toekomen. Hollandse kooplieden kunnen hier dus geen woekerwinsten maken. Alle overgekomen beesten zijn nu ingeschreven en kunnen weer uitgevoerd worden met een vervoerbewijs van het rijkskantoor. Een paar eigenaars hebben hun vee aan dit kantoor verkocht tegen de hoogste regeringsprijs en, al is de uitvoer van vee uit ons land inderdaad gesloten – ter wille van deze grensbewoners heeft de regering een uitzondering gemaakt, zodat voortdurend eigenaars met hun beesten teruggaan waar het gebied vrij is. De overige blijven voorlopig bij vrienden en kennissen gesteld, meest voor de opbrengst van de melk.

Te Stramproy wisten gisteren twee Belgen de elektrische draad door te knippen en over de grens te komen.

10 november 1918

Vee van Belgische vluchtelingen.

De president-directeur van het rijkskantoor voor vee en paarden deelt mede, dat al het vee van de Belgische vluchtelingen door zijn vertegenwoordigers aan de grens in ontvangst genomen wordt, geregistreerd en bewaard voor degenen, die het later wensen mee terug te nemen, of tegen de volle regeringsprijs overgenomen van hen, die het wensen te verkopen.

Het is aan particulieren streng verboden het vee van vluchtelingen te kopen. Het op deze wijze gekochte vee zal worden onteigend en aan de betrokken handelaars zullen in het vervolg geen vervoerbewijzen enz. meer worden verstrekt.

Vluchtelingen die direct naar het bevrijde gedeelte van België wensden terug te keren, kunnen hun vee weer meenemen.

12 november 1918

Den Haag – de wapenstilstand.

Men schrijft ons: In de stad was vanochtend de opwinding ten gevolge van de elkaar opvolgende berichten groot. Op straat, in de trams, in koffiehuisen en winkels was er maar één gesprek: de wapenstilstand en de overkomst van de keizer. Natuurlijk ontbrak het daarbij niet aan commentaren en men zag overal groepjes mensen bij elkaar staan, die al naar gelang hun temperament min of meer hartstochtelijk de loop van de gebeurtenissen bespraken. Heel wat wijsheid over de toekomst werd daar door profeten over ten beste gegeven. Nog nooit zijn de extra edities van de bladen en de talrijke bulletins, die daarnaast verspreid werden zo druk gelezen als vandaag. Waar voor een winkelraam zo'n krant of bulletin te lezen ging, drongen de mensen telkens weer op een hoop, dikwijls om berichten te herlezen, die ze al lang wisten. Het Plein vooral waar nu de trams zo schaars geworden zijn en dus vanzelf altijd veel mensen staan te wachten was een centrum van opgewonden gedoe over al dat overweldigende nieuws. En op het Spui, bij het Eldorado van de speculanten in vreemde valuta was de zenuwachtigheid al niet minder groot.

Van de legaties der geallieerden en van sommige particuliere woningen waaide de vlag.

In de namiddag verzamelden zich een troep Belgische soldaten en burgers, die met de Belgische vlag voorop en onder het zingen van nationale liederen door de stad trokken. Het eerst werd een bezoek gebracht aan de Belgische gezant op de Lange Vijverberg, voor

wiens woning de Brabançonne, de Marseillaise en de Vlaamse Leeuw gezongen werden. De gezant, baron Fallon, trad naar buiten en sprak de mannen toe en dankte hen voor de gebrachte hulde. Hierna ging het naar de Franse gezant, op het Korte Voorhout, die aan het venster verscheen en de menigte bedankte. Later werd ook nog een bezoek gebracht aan de Amerikaanse en Engelse gezantschapsgebouwen.

Nationaal huldeblijk aan de koning en de koningin der Belgen.

Onlangs werd te 's-Gravenhage een comité opgericht tot het aanbieden van een nationaal huldeblijk aan de koning en de koningin der Belgen om in hun persoon het gehele Belgische volk te eren en te huldigen en daarbij te getuigen van de eerbied voor het onder alle omstandigheden door vorst en volk trouw blijven aan het gegeven woord.

Dit huldeblijk zal, als de bijdragen het toelaten, behalve uit een monument, bestaan in het aanbieden van een filantropische inrichting.

Mogen daarom, waar het hier een hulde geldt van gans Nederland, de gaven groot en klein rijkelijk vloeien, opdat ter gedachtenis aan België een stichting zou verrijzen, door het Nederlandse volk geschonken, tot in lengte van dagen getuigend voor wat België in zo'n moeilijke tijden ook in ons belang heeft gedaan.

De namen der deelnemers worden vermeld in een gedenkboek dat met het huldeblijk zal worden aangeboden, waarom de deelnemers verzocht worden hun namen duidelijk te vermelden.

Giften worden graag ingewacht ten kantore van de penningmeester, de heer Ph. Marcella, Wijnhaven 153 (alsmede bij de redactie van deze krant).

13 november 1918

Rotterdam.

Koning Albert's naamfeest wordt vrijdag aanstaande door de Belgische kolonie gevierd; als naar gewoonte zullen onder de leiding van het Belgisch comité en de Belgische kring hier twee betogingen gehouden worden.

Vrijdag om 11 uur in de voormiddag zal een plechtig te deum gezongen worden in de kerk der eerwaarde paters jezuieten, Westzeedijk. Zondag 17 dezer om 7 uur 's avonds zal in de grote Doelezaal een feest plaats hebben.

15 november 1918

Erkentelijkheid.

Vermoedelijk zal binnenkort voor de meeste Belgen in Holland het scheidingsuur aanbreeken. Wel zijn er die zich zodanig aan het land van hun ballingschap gehecht hebben, dat ze plannen voeren er vroeg of laat wel eens terug te keren: maar allen zullen toch vertrekken met het gemoed vervuld van dankbaarheid jegens het broedervolk, dat hen onverdroten, gedurende vier lange jaren gulle gastvrijheid gesteund op stoffelijke, zedelijke en geestelijke hulp, verleende.

Er moet een daad komen als herinnering aan het verblijf der Belgen in Nederland gedurende de wereldoorlog.

Zo rijst de vraag, of dit aandenken zal verwezenlijkt worden onder de gebruikelijke vorm van gedenkstenen of monumenten met vaag symbolische architectuur, en of wij de mooie Hollandse steden, die tot dusver betrekkelijk vrij zijn gebleven van deze plaag, op deze wijze zullen helpen ontsieren?

Ware het niet beter als bewijs van erkentelijkheid, versterking en ontwikkeling te betrachten van de banden die tussen beide volkeren aangeknoopt werden, banden, die van hogere orde zijn, daar ze in een tijd van buitengewone beproeving tot stand kwamen?

Een voorwerp dat het zinnebeeld zou zijn van die landen, en terzelfder tijd zou helpen tot instandhouding en ontwikkeling ervan, schijnt wel het beste geschenk te zijn, dat wij Holland kunnen aanbieden.

Daarom wordt er voorgesteld te Amsterdam, zijnde de intellectuele, artistieke en economische bakermat, midden in een plantsoen der zuidelijke uitbreiding, een Belgisch paviljoen te bouwen. Het zou van Belgische bouwstoffen gebouwd worden, een versiering der stad vormen, en onder het beheer der Belgische kolonie in Nederland geplaatst worden.

In dit paviljoen zouden geregeld tentoonstellingen van Belgische producten van allerlei aard gehouden worden en voortdurend zouden dus de Belgische kunst en literatuur, onze handel en industrie, ons sociaal leven en andere aan onze Nederlandse vrienden bekend worden gemaakt. Een bibliotheek van de meest uiteenlopende aard zou er ondergebracht worden, alsmede een bestendig inlichtingenbureau.

Belgische kunstenaars zouden de opdracht krijgen, dit gebouw aan te kleden.

Gelijktijdig zou een dergelijk paviljoen met hetzelfde doel worden opgetrokken – uit Hollandse materialen – in een der nieuwere buurten van Brussel of Antwerpen, en daar wederkerig tot bekendmaking van allerlei Noord-Nederlandse voortbrengselen op intellectueel of economisch of enig ander gebied dienen.

Die twee rechtstreekse nuttige instellingen zouden een veelzijdige wisselwerking tussen beide naties bevorderen.

Al de Belgen, die iets voelen voor de verwezenlijking van dit gedacht onder deze of onder een andere vorm, worden vriendelijk verzocht hun instemming aan een der ondergetekenden te laten geworden. Ook zullen deze volgaarne kennis nemen van alle andere voorstellen in verband met de daad van erkentelijkheid, welke ze voor ogen hebben.

André de Ridder
Huib Hoste
Louis van der Swaelmen
per adres Valeriusstraat 201, Amsterdam.

16 november 1918

Amsterdam – Belgisch feest.

Men meldt ons:

Ditmaal waren het vreugdevlaggen, die in de grote zaal van het concertgebouw hingen, waar de Union Belge ter gelegenheid van de naamdag van koning Albert, haar jaarlijkse vaderlandse betoging had georganiseerd. Terwijl bij de voorafgaande betogingen,

gedurende de laatste jaren, naast gedruktheid in de stemming, gevoelens van hoop tot uiting kwamen, was die hoop thans in werkelijkheid overgegaan, zodat er alle aanleiding bestond tot spontane geestdrift en uitbundigheid.

De Brabançonne werd gespeeld ter opening van de feestavond, onmiddellijk gevolgd door het Wilhelmus. Het portret van koning Albert stond, omgeven door palmen en bloemen, op het versierde podium. Maar wat zeker nog meer indruk maakte, die stampvolle zaal, vol blijde gezichten van hen, die eerstdaags weer naar hun vaderland zullen vertrekken, om de volgende naamdag weer op eigen geboortegrond te vieren. We hebben redevoeringen gehoord van de heer Arthur A. Sedeyn, voorzitter van de Union Belge en van professor Victor Boon, in het Nederlands en Charles Bernard in het Frans. Redevoeringen tintelend van vaderlandslievende gedachten en bezield met hartstochtelijke gevoelens voor België's held en eerste burger. Hoe is de koning door zijn landgenoten gevierd!

Het verdere gedeelte van de avond was gewijd aan muzikale voordrachten van madame Elisabeth Simons en de heren Chris De Vos en Anton Dirks met Maurice van Yzer als begeleider. De muziek der Belgische geïnterneerden deed – waarschijnlijk voor de laatste maal – ter afwisseling haar vrolijke wijzen door de zaal schallen.

18 november 1918

Koning Albert's naamfeest.

Is het voor de laatste maal geweest, dat wij met de Belgen samen waren? Men mag en moet het hopen, maar men denkt er toch niet zonder weemoed aan. Het is niet om hun feestavonden, dat we moeilijk van de Belgen zullen scheiden – hoe gezellig deze dan ook

altijd waren. Het is, dat men hun hartelijke omgang node zal missen; om hun gulle jovialiteit, die hen veel vrienden deed verwerven.

De twee samenwerkende verenigingen, het Belgisch comité en de Belgische kring, hadden tegen gisteravond hun getrouwen weer eens opgeroepen. Nadat vrijdag, ter viering van koning Albert's naamdag, in de kerk der eerwaarde paters jezuiten aan de Westzeedijk alhier een plechtig te deum gezongen was, zou gisteravond in de grote Doelezaal die herdenking meer feestelijk plaatsvinden. De uitnodiging bleek niet tevergeefs geweest. De zaal was tot de laatste plaats bezet en het publiek was al dadelijk in blijer stemming dan ooit tevoren. Werd de vreugde vroeger al te zeer gedrukt door de bekommernis om het geteisterde vaderland, thans vlamden de verheuging om de eindelijke bevrijding en de hoop op spoedig weerzien van de vaderlandse dreven in de harten op. Al wil dat niet zeggen, dat de herinnering aan zoveel bitter leed, de smart om het gemis van verwanten en vrienden en van veel dat dierbaar was, nu ook maar dadelijk is uitgewist.

Doch gisteravond zette men het liefst zijn zorgen en mistroostige gedachten voor een ogenblik opzij. Het ging er immers om, de naamdag van de zo vereerde koning te herdenken!

Men deed het waardig en met opgewekte zin. Niet tevergeefs hadden de inrichters weer een beroep gedaan op hen, die ook bij vorige gelegenheden reeds hun medewerking verleenden. Daar waren weer de heer Lepage, de zanger; juffrouw Dora Méwissen, die toepasselijke verzen voordroeg; mevrouw S. Hartog, die uit Le Cid, uit Butterfly en Boléro van F. Thomé gezongen heeft.

De heer A Hermans -Ausloos, voorzitter van het Belgische comité, hield naar gewoonte een toespraak, welke nu werkelijk een

feestrede was. Tevoren had het blazerkorps der Belgische geïnterneerden het Wilhelmus en de Brabançonne gespeeld, waarbij het publiek zich van zijn zetels verhief; en verder nog een drietal andere stukken, waarvan vooral het laatste: Grand cortège de ballet, door Montaigne, verdienstelijk werd uitgevoerd. Het mag tot afscheid wel eens gezegd worden, dat de kapelmeester, de heer F. Mordant, waardering verdient voor wat hij van dit troepje heeft weten te maken. Neemt men in aanmerking, dat het toch maar eigenlijk zowat op goed geluk is samengeraapt, dan moet men stellig geloven, dat hij met die merendeels niet best geschoolde krachten toch nog zoveel tot stand heeft gebracht. Men stemde er dan ook erkentelijk mee in, toen een der blazers hem als huldeblijk en ter herinnering een metronoom kwam aanbieden en hem met een hartelijke handdruk de dank van het korps overbracht.

Na de pauze zijn er levende beelden vertoond, waarbij onder meer een hulde werd gebracht aan Nederland en aan Amerika en natuurlijk geen betuigingen van eerbied en genegenheid voor koning Albert en koningin Elisabeth ontbraken. Er werd bij deze beelden voorgedragen door de heer Queekers en jonge juffrouw Méwissen; gezongen door de heren Lepage, R. en G. Lutens, L. Vranckx, H. Kennes en Fritz P. Pichal. Aan de vleugel onderscheidde zich ook ditmaal de heer Albert Hansen: de verdienstelijke begeleider, die zijn niet gemakkelijke taak weer knap vervulde.

De consul-generaal van België, de heer F. van der Heyde, en enige andere Belgische autoriteiten woonden de feestavond bij.

19 november 1918

Terugkeer der Belgen.

Het Belgisch gezantschap te 's-Gravenhage deelt mede, dat het alle nodige inlichtingen omtrent de terugkeer naar België zal bekend maken, zodra de omstandigheden het mogelijk zullen maken de terugkeer normaal en regelmatig te organiseren. Het zal dus onnodig zijn zich tot het gezantschap of tot de Belgische consulaten te wenden om paspoorten naar België te bekomen, zolang de bedoelde inlichtingen niet gepubliceerd zijn.

21 november 1918

Afscheid van het weekblad Vrij België.

Het weekblad Vrij België verschijnt deze week voor het laatst. Dat slotnummer opent met "Een woord van afscheid" waaraan wij het volgende ontleen:

Bij het verschijnen van dit nummer houdt "Vrij België" op te bestaan, en dit is een woord van afscheid aan lezers en medewerkers.

De duur van onze ballingschap was van den beginne af door ons bepaald als de grens van leefbaarheid voor ons blad, en ons innigste verlangen was natuurlijk deze oorlogsuitgave spoedig te mogen staken. De tijd der beproeving is evenwel langer geweest dan iemand had durven te veronderstellen en steeds nieuwe kwartalen hebben zich onverwacht bij de oude gevoegd, zodat de verzameling van ons weekblad tot twee lijvige bundels is aangegroeid.

"Vrij België" heeft bestaan gedurende drie jaar en drie maanden. We hebben eerlijk voor de zaak van België gestreden in haar belangen tegenover het buitenland.

We hebben niet minder gestreden voor het binnenlands welzijn van België. Deze strijd was niet altijd verkwikkelijk. Maar we nemen deze kwade herinneringen niet mee naar België. Wat we meenemen is de wetenschap, dat we geen andere bedoeling hebben gehad dan het heil van ons Vlaamse volk, en het welzijn van België, in de overtuiging dat beider belangen niet tegenstrijdig, maar harmonisch verenigbaar zijn. In deze overtuiging en aan onze burgerplicht gehoorzaam hebben wij het activisme bestreden van meet af en met alle kracht, maar van onze verantwoordelijkheid bewust hebben we ook, zoveel de oorlogsnoodzakelijkheden toelieten, met beslistheid de aanvallen afgewezen, welke de onverzoende tegenstanders van de Vlaamse gedachte aan dit onaantastbaar ideaal niet hebben gespaard, onze Vlaamse bevolking en soldaten naar het beste vermogen in bescherming genomen tegenover alle bestuurlijke miskenning, en met het oog op een betere toekomst voortgebouwd aan de overtuiging van onze Vlaamse geestesverwanten.

Aan aanmoediging heeft het ons niet ontbroken.

De politiek van ons blad is het platform geweest, waarop 7000 uitgewekenen in Nederland zich hebben georganiseerd in het Vlaams-Belgisch verbond en uit onze jongste nummers is gebleken, dat de organisatie der Vlamingen ook in Engeland en Frankrijk, op dezelfde beginselen, deze zomer grootscheeps werd ingezet.

Een woord van dank gaat ook naar de Nederlandse pers, voor de nooit verzwakkende belangstelling welke zij ons bescheiden weekblad heeft betoond.

We hebben slechts één wens, dat deze sympathieke bejegening moge ten goede komen aan onze Vlaamse wedergeboorte, zoals ze

weldra zal ingaan, en de toenadering bevorderen tussen België en Nederland, welke ons steeds voor ogen heeft gestaan als een gemeenschappelijk belang van beide landen.

Zo stappen wij over in de jonge tijd, met oude idealen, maar met nieuwe moed! "Leve vrij België," en "In Vlaanderen Vlaams!"

22 november 1918

Amsterdam – Belgische betoging.

De hier ter stede vertoevende Belgen, soldaten zowel als burgers, hebben gisteravond ter gelegenheid van hun vertrek, dat nu wel aanstaande week lijkt, een betoging gehouden. Om 7 uur vormde zich voor het Amstelhotel een stoet, aan het hoofd waarvan werden gedragen de Belgische en de Nederlandse vlaggen en die begeleid werd door fakkeldragers en het muziekkorps der Belgische geïnterneerden. Eerst werd een hulde gebracht aan de beide vicevoorzitters van de Union Belge, de heren Walk en Costermans, die in het Amstelhotel logeren. Daarna trok men eerst naar het huis van de burgemeester in de Delairestraat en vervolgens naar de zetel van de Union Belge, op de Keizersgracht, bij de Vijzelstraat. Hier voerde een Belgisch officier het woord, luitenant Magdelijns, en twee geïnterneerden. Langs de gevel van het huis viel in brede plooiën het Belgische dundoek omlaag en voor het bovenlicht van de straatdeur waren de in de nationale kleuren omlijste portretten van koning Albert en koningin Elisabeth opgehangen. De voorzitter van de Union Belge, de heer A. A. Sedeyn, sprak van de hoge stoep af de betogers toe. Het volgende doel van de optocht was de Nieuwezijdse Voorburgwal, waar in het gebouw van het Algemeen Handelsblad, de Echo Belge is gevestigd. De redactie werd met geestdrift door haar landgenoten gehuldigd. Tenslotte zal men

trekken naar de Prins Hendrikkade, naar de woning van kapitein Ameer, commandant van het interneringsdepot, om ook hem de eer te geven die hem toekwam.

Duizenden hadden zich bij de betoging aangesloten en de Belgische nationale liederen, vooral de Vlaamse Leeuw en de Brabançonne, zijn telkens weer toegejuicht en meegezongen. Er heerste een feeststemming, overal waar de stoet langs trok.

27 november 1918

Afscheid van de Belgische studenten te Utrecht.

Prof. dr. G. W. Kernkamp, rector magnificus der Utrechtse universiteit, heeft gistermiddag tot de eerstejaars vertrekkende Belgische studenten aan deze hogeschool een toespraak gehouden. Een twintigtal mannelijke studenten en een vrouwelijke studente waren vertegenwoordigd, benevens de academische senaat, prof. De Louter, professor Michotte en professor Boon.

Hoe zal het, zo zegde prof. Kernkamp onder meer, in u gejubeld hebben, toen de vijand moest wijken van Vlaanderen's kust en toen de koning der Belgen zijn intocht kon houden te Gent, Brugge, Antwerpen en Brussel. Ik kan u de verzekering geven, dat wij ons van ganser harte verheugd hebben in hun vreugde en geluk. Alle onzijdige landen waren daarin een, dat zij hoopten België bevrijd en volledig hersteld te zien, één in hun grote bewondering voor de koning, die zich waarlijk vorstelijk heeft gedragen, voor de koningin, die aan alle vrouwen een voorbeeld heeft gegeven van deze betrachtiging en zelfverloochening. Meer dan een ander land hebben wij Nederlanders in uw vreugde gedeeld, doordat steeds banden van nabuurschap en eeuwen van gemeenschappelijke geschiedenis ons hebben verbonden, doordat wij dezelfde taal spreken als een

groot deel van uw landgenoten, maar bovenal doordat het lijden en strijden van het Belgische volk mede van grote invloed is geweest op de lotsbestemming van Nederland.

Wij, hoogleraren aan de Utrechtse universiteit, verheugen ons van ganser harte, dat wij ons onderwijs aan uw belangen konden dienstbaar maken. Met het grootste genoegen hebben wij samengewerkt met de gemengde Belgisch-Nederlandse examencommissie. Wat wij deden, hebben we van ganser harte en met liefde gedaan. We hebben er vertrouwen in, dat gij, die het Nederlandse volk beter hebt leren kennen dan bij de meesten van uw landgenoten het geval is, zult medewerken, om de geest van samenwerking nog inniger te doen zijn dan voor de oorlog het geval was. Van Walen en Vlamingen verwachtten wij, dat gij zult medewerken tot bevordering van het doel, dat Koning Albert in zijn eerste toespraak tot de kamer heeft gesteld: "eendrachtige samenwerking van hen, die door verschil van stam en taal anders gescheiden zouden zijn".

In België zijn de Duitse en de Franse beschaving met elkaar gemengd en gewijzigd; er is een beschaving ontstaan, die trekken van gemeenschap, maar toch ook haar eigen karakter vertoont. Prof. Pirenne heeft het zo juist gezegd: "Het is de historische roeping van het Belgische volk het bindend cement te zijn tussen de Germaanse en Romaanse beschaving". Ik hoop, dat door de invloed van het universitair onderwijs hier gevolgd, door de kennismaking met de Nederlandse beschaving, de Nederlandse taal en kunst, gij nog beter uitgerust dan tevoren zult kunnen medewerken aan de historische roeping aan uw volk opgelegd.

De woordvoerder der Belgische studenten, mr. Smets, uit Antwerpen, getuigde van hun blijdschap over de komende dingen,

van hun weemoed en ontroering evenwel over wat ze zullen achterlaten, van hun genegenheid en dankbaarheid bovenal voor alle mensen en instellingen, die getoond hebben, dat de Nederlandse gastvrijheid geen blote formule is, maar een behoefte, een tweede natuur is van de medelijdende, medevoelende harten der Nederlanders.

Spreker dankte voor het genoten onderwijs en verzekerde, dat de colleges een onuitwisbare stempel hebben gedrukt op het wetenschappelijk leven. In het bijzonder uitte hij een woord van dank aan professor Schrijnen.

Hij deelde mede, dat binnen enkele dagen namens de Belgische studenten een gedenkteken zal worden aangeboden als blijk van hun diepe, oprechte dankbaarheid en onverholven sympathie en waardering.

Nadat professor Michotte nog gesproken had, sloot professor Kernkamp met een slotwoord de plechtigheid.

Bij de Vlaamse Boekenhalle te Leiden is een verhaal verschenen van Belgische ballingschap: schetsen uit het vluchtoord Uden door Louis Brounts, met een voorwoord van senator Edgar Vercruysse. Portretten en illustraties wisselen de tekst af.

Van Belgische levenskracht en levenslust spreekt het boek onder al het geleden leed. Van dankbaarheid ook jegens de Hollanders, die met zoveel hebben geholpen.

Als alle Belgen, die naar hun land terugkeren, zo goede herinneringen aan ons meenemen als de schrijver en de inleider, zullen wij de nauwere kennismaking gedurende de oorlogsjaren in het minst niet behoeven te betreuren.

29 november 1918

Aan de naar België terugkerende gezinnen is uitvoer van hun inboedel toegestaan, voor zover het goederen betreft, die kennelijk gebruikt zijn.

Mede zijn ten uitvoer toegelaten voor ieder lid van het gezin de navolgende levensmiddelen: ½ kg suiker, 100 g koffie, 200 g jam, 1 kg peulvruchten, 8 kg aardappelen, 6 flessen wijn of likeur, ½ kg gecondenseerde melk, 1 stuk zeep, ½ kg boter, 200 g kaas, 200 g chocolade, 100 g specerijen, 25 kg steenkolen, benevens voor ieder mannelijk lid van het gezin boven 16 jaar ½ kg tabak of sigaren, voor elk gezin 3 doosjes schoensmeer en voor elk gezin, dat een of meer zang- of siervogels houdt, 1 kg papegaaien- of soortgelijk vogelvoer.

1 december 1918

De Belgen in Engeland.

Londen, 30 november. De Britse en de Belgische regering hebben schikkingen getroffen voor de repatriëring van de Belgische vluchtelingen naar Antwerpen en omtrek. De eerste schepen zullen op ongeveer 10 december van Southampton en Grimsby uitvaren. Als de toestand der vervoermiddelen in België zelf dat gedooft, zullen ook de Belgen uit andere delen van het land afkomstig, daarheen worden teruggebracht.

5 december 1918

Het vluchtoord Gouda.

Het Handelsblad meldt, dat de heer I. Yssel de Schepper gevolgd heeft gegeven aan het door de burgemeester van Gouda indertijd tot hem gericht verzoek om zijn ontslagneming als voorzitter der

commissie van toezicht op het vluchtelingenoord Gouda in te trekken.

Dit terugnemen van het ontslag geschiedde op verschillende gronden, onder andere als gevolg van een onderhoud met de minister van Binnenlandse Zaken, waarop de toezegging kwam van de vorige minister tot die medewerking, welke misschien tot opheldering van de heersende misverstanden zal leiden, verder doordat overleg heeft plaatsgehad tussen de regering en de N. V. Snijgroenkwekerij voorheen gebrs. Steensma, als resultaat waarvan de instelling van een commissie is bevorderd, welke tot haar taak heeft om na te gaan, of en zo ja, op welk bedrag de huurprijs van de door de N.V. Snijgroenkwekerij voorheen gebrs. Steensma aan de staat verhuurde terreinen en inrichtingen moet worden teruggebracht.

Deze commissie, bestaande uit een vertegenwoordiger voor de staat, waarvoor is aangezocht Mr. J Korthals-Altes, accountant te Amsterdam, en vertegenwoordiger van de N.V. Snijgroenkwekerij voorheen gebrs. Steensma, waarvoor is aangezocht de heer E. H. Krelage, voorzitter van de Nederlandse Tuinbouwraad te Haarlem en een door deze beide heren aan te wijzen derde lid, zal een, zowel voor de staat als voor de genoemde N. V. bindende uitspraak doen.

12 december 1918

Afscheid van de Belgen.

De nog te Middelburg vertoevende Belgen hebben officieel afscheid genomen van de inwoners van die gemeente. Het plaatselijk vluchtelingencomité, dat van oktober 1914 af de zorg voor de Belgen op zich had genomen, bood hen een avond van zang en

voordracht aan, terwijl de voorzitter van het comité, de heer Herman Snijders, de vertrekkenden toesprak.

Gistermiddag heeft de Belgische kolonie een dank- en huldebetoging georganiseerd, waarop de kinderen der Belgische school zang en dans ten beste gaven en de heer M. Baelde, voorzitter van het Belgisch comité, de dank vertolkte van de Belgen, terwijl hij de gemeente een schilderij: een stadsgezicht van de Belgische schilder E. Vierin, aanbood en tevens aan de heer Snijders, als voorzitter van de schoolcommissie voor de Belgische school, een blijvende gedachtenis.

Op beide feesten werd door Belgische sprekers herhaaldelijk verzekerd, dat zij de annexatieplannen die in België rondwalen, ten scherpste afkeuren en die ook uit alle kracht zullen bestrijden.

13 december 1918

De Vlaamse studenten die in Nederland verblijven, te Utrecht in buitengewone zitting vergaderd; hebben zich in een motie uitgesproken tegen het streven tot inlijving van Nederlands grondgebied.

17 december 1918

's-Hertogenbosch. Zaterdag heeft in het stadhuis de officiële onthulling en de overdracht plaats gehad van de inscriptie, uitgehouwen aan de rechteringang van het stadhuis, door de Belgen aan de stad uit dankbaarheid aangeboden.

Mr. Gielen, substituut van de procureur des Konings te Antwerpen, hield een rede in het Frans, Mr. Hill sprak in het Nederlands.

De burgemeester, mr. A. F. van Lanschot, beantwoordde de sprekers in het Nederlands en in het Frans. Daarna werd de erewijn aangeboden, en speelde de muziek van het stedelijk orkest de Brabançonne en het Wilhelmus. De inscriptie, naar een ontwerp van Huib Luns, vertoont de Leeuw van Vlaanderen met als versiering de distels, als symbool van de droefheid over de verjaging van huis en hof, en de palmtak van de vrede met de woorden: ter dankbare herinnering van de uitgeweken Belgen aan de stad 's-Hertogenbosch 1914 1918.

Amsterdam.

In de stad is een biljet met een rand in de Belgische kleuren aangeplakt, waarin de Union Belge, als tolk der Belgen, die in Amsterdam verblijf hebben gehouden sedert het begin van de oorlog, aan het gemeentebestuur, officiële en particuliere organisaties en de bevolking van Amsterdam dank brengt voor de verleende hulp.

's-Gravenhage.

Vóór het vertrek der Belgen naar Den Haag heeft het Belgisch comité te 's-Gravenhage aan de Hollanders hier, die zich het meest voor de Belgen hebben verdienstelijk gemaakt, een bewijs van erkentelijkheid gezonden, bestaande uit een artistiek uitgevoerd diploma. Een dergelijk diploma is uitgereikt aan jhr. mr. W. M. de Brauw, advocaat en procureur; dr. H. van de Capelle, directeur van het schoolmuseum; C. A. Fock, directeur van de dierentuin; de geneesheren van de polikliniek in Den Haag; jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek, oud-burgemeester; Willy Martens, voorzitter van Pulchri Studio; L. Meyers, referendaris aan het ministerie van financiën; N. Ooms, eigenaar van het café Hollandais; firma Pander

en zoon, meubelfabrikanten; J. C. Peters, geneesheer; J. Roelofs, oud-voorzitter van de kunstkring; de heer en mevrouw J. Roeper Bosch-Cusson, C. Roovers, secretaris van de Haagse afdeling van de Bond van Neutrale Landen, en mr. J. D. Verbraek, oud-wethouder van onderwijs.

24 december 1918

Het comité tot steun aan Belgische en andere slachtoffers van de oorlog heeft voor de uitgeweken Belgen, voor zover ze nog vertoeven in Amsterdam en omstreken, voor hun vertrek naar het eigen land, een afscheidsbijeenkomst georganiseerd op zaterdagmiddag 4 januari in de Stadsschouwburg.

25 december 1918

Belgische kring (ingezonden stuk).

Rotterdam, 23 december.

Weledele heren,

Alvorens onze kring te ontbinden, nu de terugkeer naar het vaderland zo nabij is, vervullen wij hiermee de aangename plicht u onze hartelijke dank te betuigen voor de ruime gastvrijheid, welke de Belgische kring voortdurend in de kolommen van uw geëerd blad mocht genieten.

Tevens benutten wij deze gelegenheid om de burgerlijke en militaire overheden, welke onze vereniging een warme sympathie toedroegen, alsmede de burgerij van Rotterdam, die steeds zo milddadig ons werk ondersteunde, onze gevoelens van innige erkentelijkheid uit te drukken.

We scheiden, doch zullen immer een duurzame herinnering bewaren aan de vriendschapsbetrekkingen, die we hier mochten aanknopen en hopen deze vriendschapsbanden verder nog te kunnen versterken.

Met de meeste hoogachting,

namens het bestuur:

de secretaris, B. de Decker
de voorzitter, H. Collas.

28 december 1918

Belgen in Engeland.

Londen, 27 december. Het bestuur der commissie voor de tijdens de oorlog uitgewekenen deelt mede, dat het departement van plaatselijk bestuur het hele werk van de repatriëring van de Belgen in het Verenigd Koninkrijk ter hand neemt. De taak der genoemde commissie is daarmee dus ten einde afgezien daarvan, dat ze het departement terzijde zal staan zolang de mensen nog niet naar hun land terug zijn.

Terugkeer Belgische vluchtelingen.

Het officieel Belgisch comité voor Nederland, belast met de repatriëring der Belgische vluchtelingen, meldt, dat eerstdaags tot de repatriëring van de vluchtoordbewoners zal worden overgegaan. De terugkeer van deze vluchtelingen zal groepsgewijze, zo mogelijk met extra treinen, plaatsvinden. Onderhandelingen met de betrokken takken van dienst zijn daarover nog gaande.

31 december 1918

De Echo Belge en het Belgisch Dagblad, welke gedurende de oorlogsjaren onderscheidenlijk in Amsterdam en Den Haag zijn uitgegeven, zijn heden voor het laatst verschenen.